

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Албена Керековска, д.м.

Факултет по обществено здравеопазване

Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна,

член на Научно жури съгласно Заповед № Р-109-263/25.05.2018г.

на Ректора на Медицински университет - Варна

Относно: Конкурс за заемане на академичната длъжност *“Професор”* в област на висшето образование *„7. Здравеопазване и спорт“*, професионално направление *„7.1. Медицина“*, по научна специалност *„Медицина на бедствените ситуации“* за нуждите на Факултет „Обществено здравеопазване“, Катедра „Медицина на бедствените ситуации и морска медицина“ на Медицински университет - Варна, публикуван в ДВ бр.36 от 27.04.2018г.

В обявения конкурс участва един кандидат – доц. д-р Христианна Ангелова Романова-Радева, д.м.

Кандидатът е представил прецизно всички необходими документи за участие в конкурса, съответстващи на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет – Варна.

Със заповед № Р-109-482 от 20.07.2018г. на Ректора на Медицински университет – Варна съм определена да изготвя становище.

Кратки данни за кариерното развитие на кандидата

Христианна Романова придобива образователно-квалификационна степен „магистър“ по специалност „Медицина“ във ВМИ – Варна през 1979г. През 1985г. придобива специалност „Организация на медико-санитарната защита“, която в последствие е приравнена към „Медицина на бедствените ситуации“. През 2006г. кандидатката успешно защитава дисертационен труд към Медицински университет - Варна на тема *“Бедствени ситуации във Варненски регион и възможни хигиенно-епидемиологични проблеми“* и придобива образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Медико-санитарна защита“ / „Медицина на бедствените ситуации“.

Трудовия си стаж започва през 1979г. в ОНС, Толбухин, където работи като участъков терапевт до 1980г. Академичната си кариера стартира през 1980г. като асистент по Медико-санитарна защита (приравнена на Медицина на бедствените ситуации) към Катедра “Хигиена“, Висш медицински институт – Варна, където последователно преминава през академичните длъжности „старши асистент (1985г.) и „главен асистент“ (1990г.). През 2008г., след спечелен конкурс, д-р Романова заема академичната длъжност “доцент” по научна специалност „Медицина на бедствените ситуации“. През 2008г. доц. Романова е избрана за ръководител на УНС „Медицина на бедствените ситуации“, който ръководи в продължение на 10 години. От 2017г. е избрана за ръководител на новосформираната катедра „Медицина на бедствените ситуации и морска медицина“ към Факултета по обществено здраве, която ръководи и сега.

Кандидатката провежда квалификационни курсове за продължаващо обучение и краткосрочни специализации, както в страната, така и в европейски университети и образователни центрове в Бордо, Франция; Киев, Украйна и др. Основните насоки на нейното следдипломно обучение и квалификация са в областта на медицина на бедствените ситуации;

технологични и екологични катастрофи; спешна медицинска помощ при масов травматизъм; проблеми на хората с увреждания и инвалидност и др.

Доц. Романова е член на Националния съвет по качество на обучение и квалификация в системата на спешната медицинска помощ и Национален консултант по Медицина на бедствените ситуации.

Член е на Организационния комитет на Международния семинар по контртероризъм, организиран от Медицински университет – Варна.

Като консултант към „Дружеството на инвалидите“, кандидатката участва активно разработването, подготовката и реализацията на проекти, свързани с проблемите на инвалидите при бедствия и оказване на медицинска помощ на хора с увреждания при бедствени ситуации.

Член е на научни и професионални организации, сред които Българското дружество по медицина на катастрофите; Дружеството по медицинска география; Съюза на учените в България и Български лекарски съюз.

Доц. Романова използва в професионалната си и научноизследователска дейност руски, немски и английски езици.

Обща характеристика на научноизследователската и научно-приложната дейност на кандидата

Приложените за участие в конкурса публикации и справки доказват висока научна продуктивност на кандидатката. За участие в настоящия конкурс са приложени общо 115 публикации - плод на цялостната ѝ научно-изследователска дейност, разпределени по видове както следва:

- Дисертационен труд, представен с автореферат – 1 брой;
- Монографичен/хабилитационен труд – 1 брой;
- Монографии – общо 3 броя;
- Пълнотекстови научни публикации – общо 93 броя, от които:
 - ✓ 63 - в периодични научни списания (3 от които в чужбина);
 - ✓ 30 - в сборници с доклади (4 от които в чужбина);
- Участия в научни форуми с публикувани резюмета – общо 9 броя;
- Учебници и учебни помагала – общо 8 броя, 1 от които на английски език.

Общо 57 от научните трудове (50%) са публикувани след придобиване на академичната длъжност „доцент“, разпределени по видове както следва:

- Монографичен (хабилитационен) – 1 брой;
- Монография – 1 брой;
- Пълнотекстови научни публикации – общо 48 броя, от които:
 - 40 - в периодични научни списания (2 от които в чужбина);
 - 8 - в сборници с доклади;
- Учебници и учебни помагала – 7 броя, 1 от които на английски език.

Посочени са и 15 заглавия на непубликувани доклади от участия в научни конгреси и конференции.

Всички публикации са коректно описани, а публикациите след придобиване на академичната длъжност „доцент“ са приложени в пълен обем към материалите за конкурса.

Доказан е много висок личен принос в научните разработки и публикации на кандидатката, която е самостоятелен или първи автор в 67% от всички публикувани трудове, и в 56% от трудовете, публикувани след придобиване на академичната длъжност „доцент“.

Научните изследвания покриват научна проблематика, насочена към широк кръг високо актуални и значими проблеми в областта на научната специалност на обявения конкурс. Основните тематични насоки в научноизследователската дейност и в научните приноси на доц.

Романова могат да бъдат обособени в следните направления:

- Медико-биологична характеристика на екокатастрофи, характерни за Варненски черноморски район;
- Наводнения, свлачища, земетресения и други бедствени ситуации;
- Организация на защитата на населението при катастрофи;
- Травматични увреждания и първа медицинска помощ в районите на инциденти;
- Химически аварии, предизвикващи здравни и екологични проблеми;
- Радиационни проблеми; прогнози и характеристика на радиационна обстановка;
- Психологични проблеми / стрес при бедствени ситуации;
- Информираност и подготовка на медицинските кадри и населението за бедствени ситуации;
- Експерименти с опитни животни;
- Вариа.

Трудовете на кандидатката са публикувани в разнообразни научни издания в чужбина и у нас, като: *Macedonian Journal of Medical Sciences*; *Knowledge – International Journal*; *Хигиена и санитария*; *Journal of IMAB - Annual Proceedings*; *Обща медицина*; *Социална медицина*; *Медицински преглед*; *Български медицински журнал*; *Здравна икономика и мениджмънт*; *Известия на съюза на учените*; *Медицински преглед*; *Хигиена и здравеопазване*; *Инфектология*; *Радиология и рентгенология*; *Сърдечно-съдови заболявания*; *Авиационна, морска и космическа медицина*; *Сестринско дело*; *Варненски медицински форум*; *Trakia Journal of Sciences*; *Scientific Research Journal of South-West University*; *Scripta Scientifica Medica*; *Scripta Scientifica Salutis Publicae* и други.

Научните приноси са с оригинален и потвърдителен характер, от теоретично и практико-приложно значение за региона и страната.

Изследванията, свързани с медикобиологичната характеристика на екокатастрофи, характерни за Варненски черноморски район, заемат съществено място в представените научни трудове. Анализирани са природните и антропогенните фактори, оказващи влияние върху екологичните катастрофи и бедствия в района. Резултатите са от значение за съвременната ефективна организация на медицинското осигуряване при бедствени ситуации във Варненски черноморски район. Анализирани са рисковете от замърсяване на морските води. Принос със съществена практическа приложимост има разработената от автора Стратегия за защита на населението и запазване на биоразнообразието от екологични катастрофи и предложените преустройствени и организационни мерки и обучение на населението за поведение при травматичен инцидент, химическа авария и радиационен инцидент.

Направени са задълбочени проучвания на наводненията, свлачищата и земетресенията в България и Варненски регион.

Проучванията, свързани с организация на защитата на населението при катастрофи, включват анализ на организационната структура и управление на дейността по защита на населението при бедствия у нас. Систематизирана е организацията на медицинските мерки при катастрофи; идентифицирани са трудностите и проблемите пред здравната система при бедствени ситуации и са предложени начини за тяхното преодоляване. От съществено практическо значение са актуализацията на мерките при съвременните етапи в организацията на медицинската помощ и разработените задачи и дейности при масови бедствия, на базата на съпоставка с опита на други държави.

Специално внимание в трудовете на кандидатката, включително и в учебниците и учебните помагала, е отделено на травматичните увреждания, организирането и прилагането на първа медицинска помощ от медицинските кадри и населението в района на инцидента. Систематизирани са основните правила и методи за превръзки. Подробно са анализирани травматичните увреждания на опорно-двигателния апарат; травмите, локализиращи в глава, гръден кош и корем; масовите изгаряния, измръзвания и уврежданията при наводнения.

Разработени са мерки за реанимация на дишане и сърдечна дейност на мястото на инцидента при пострадали възрастни и деца.

Проучванията върху химическите / промишлени аварии, предизвикващи здравни и екологични проблеми, са много актуални за характеристиките на Варненски регион. Оценен е потенциалният антропогенен риск от масови отравяния на населението на територията на Варна след замърсяване на води и почва с промишлени отпадъци, както и рискът за здравето на населението при аварии с хлор или амоняк (от Девня) или авария на газ станция или газопровод.

Проучванията, насочени към радиационните проблеми, изследват характеристиката на радиационната обстановка и прогнози за замърсяване с радиоактивни продукти във Варненски черноморски район като резултат от потенциална авария в АЕЦ „Козлодуй“ и АЕЦ „Черна вода“, Румъния. Прогнозирани са евентуалните рискове и последици за Черноморския район при потенциални терористични действия с обеднен уран.

Научните трудове от направление „Психологични проблеми / стрес при бедствени ситуации“ изследват нивата, основните причини и соматичните, психо-социални и поведенчески ефекти на стрес сред студенти по медицина и възрастни хора. Водещо място сред причините за значим стрес заемат преживени бедствени ситуации.

Научните трудове от направление „Информираност и подготовка на медицинските кадри и населението за бедствени ситуации“ включват анкетни проучвания, оценяващи информираността и познанията на студентите на МУ – Варна за екологичните катастрофи, последиците от антропогенни действия (включително биологично оръжие); проучване на информираността и подготовката на населението от Варненски район за защита при екокатастрофи; ролята на фармацевтите при промишлени аварии и биотероризъм. Специален акцент в тази група проучвания заема изследването на информираността, здравните знания и подготовката на хората с увреждания за защита при възникване на бедствена ситуация.

Приемам научните приноси, посочени в справката на кандидата. Те са отграничени по тематични направления и добре обосновани в приложените научни трудове и документи.

Като обобщаваща характеристика на научните трудове подчертавам широкия обхват, актуалността на разглежданата тематика, оригиналния характер, както потенциала за практическа приложимост на резултатите, на регионално и национално ниво.

Представени са доказателства за качество на публикациите и отражението им в българската научна литература. Справката съдържа общо 54 положителни цитирания от български автори (7 от които след придобиване на АД „доцент“), което е показателно за актуалността на разглежданата тематика и разпознаваемостта на кандидата от българската научна общност. Не е представена справка за цитирания от чужди автори.

Три от статиите на кандидатката са публикувани в списание с Импакт фактор, като - общият IF на нейната научна продукция е 1,7.

Доц. Романова взема активно участие в национални и международни научни форуми и в областта на обявения конкурс, включително и като организатор и лектор на научни събития.

Научен ръководител е на един успешно защитил докторант. Понастоящем ръководи още двама докторанти и е научен консултант на един докторант, зачислени в Катедрата по медицина на бедствените ситуации и морска медицина.

Доц. Романова е консултант в 5 изследователски проекта в страната.

Участва като член на Научни журита за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, научната степен „доктор на науките“ и на академичните длъжности „доцент“ и „професор“, както в Медицински университет - Варна, така и в други университети в страната.

Член е на редакционната колегия на научното списание *Scripta Scientifica Salutis Publicae* – издание на Медицински университет – Варна.

Оценка на учебно-преподавателската дейност на кандидата

Доц. Христианна Романова има близо 40 години стаж по специалността и 38 години преподавателски стаж в Медицински университет – Варна. Тя е утвърден преподавател с дългогодишен опит в областта на обявения конкурс. Годишната ѝ учебна натовареност, варираща между 270 и 370 часа, съществено надхвърля приетия в Университета норматив за преподавателска заетост.

Кандидатката участва активно в преподаването на студенти от различни специалности с ОКС „професионален бакалавър“, „бакалавър“ и „магистър“, като води лекционни курсове по дисциплините: „Медицина на бедствените ситуации“, „Медицинско осигуряване при бедствени ситуации“, „Готовност за бедствия и аварии“, „Екология и екологични катастрофи“, „Подготовка при терористична атака и антитероризъм“, „Долекарска помощ и последователност на действията при бедствени ситуации“, „Медицинско осигуряване при бедствия и кризи с голям брой пострадали“ и други.

Извън академичното преподаване и учебно-преподавателската дейност към МУ – Варна, доц. Романова е канена и участва като гост-лектор за обучение на заинтересовани групи в общността в областта на оказване на първа помощ на хората с увреждане при бедствени ситуации и помощ и взаимопомощ на мястото на инцидента при бедствия и последващи кризи, включително и в чужбина (Ница, Франция). Хоноруван преподавател е и в магистърска програма на ВСУ „Черноризец Храбър“ по дисциплината „Неконвекционални катаклизми и организация на медицинската помощ“ за учебните 2013/2014г. и 2014/2015г.

Кандидатката е автор на 8 учебника и учебни помагала за студенти, специализанти и докторанти, едно от които е издадено на английски език.

Участва в разработката и актуализацията на учебни планове и програми на различни специалности към Факултетите по обществено здравеопазване, Медицина, Дентална медицина, Фармация и Медицинския колеж на МУ – Варна.

Доц. Романова участва в изпитната комисия за държавен изпит за специалност „Медицина на бедствените ситуации“.

Ръководител е на специализанти по специалността „Медицина на бедствените ситуации“ и на дипломанти в магистърските програми към Факултета по обществено здравеопазване.

Експертна дейност

Доц. Романова е утвърден експерт в областта на Медицината на бедствените ситуации. Със своя дългогодишен професионален опит намира признание както на регионално, така и на национално и международно ниво. Избрана е за Национален консултант по Медицина на бедствените ситуации (от 2017г.) и за член на Националния съвет по качество на обучение и квалификация в системата на Спешна медицинска помощ (от 2018г.).

Доц. Романова е търсен лектор в областта на проблемите, свързани с организация и оказване на медицинска помощ при бедствени ситуации, както у нас, така за участие в обучителни курсове в чужбина.

Заклучение

Кандидатът за участие в настоящия конкурс покрива напълно изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет – Варна за заемане на академичната длъжност „Професор“. Предоставена е актуална и оригинална, достатъчна по обем научна продукция с широк тематичен обхват и значим теоретичен и практически принос.

Цялостната оценка на професионалното развитие, учебно-преподавателската активност, научните изяви и принос, изградения авторитет, организационния и експертен опит на кандидата ми дават основание да дам положително становище и да предложа на членовете на

Научното жури да избера доц. д-р Христианна Ангелова Романова-Радева, д.м. за академичната длъжност „Професор“ в област на висшето образование „7. Здравеопазване и спорт“, професионално направление „7.1. Медицина“, по научната специалност „Медицина на бедствените ситуации“, за нуждите на Катедра „Медицина на бедствените ситуации и морска медицина“ към Факултета по обществено здравеопазване на Медицински университет - Варна.

10. 08. 2018 г.
Гр. Варна

Член на Научно жури:

/Проф. д-р Албена Керековска, д.м./

